

זה שהישראל לא קיבל עליו מעולם את יום השבת, מותר. **הא סתמא**, שלא התנו במפורש — **אסור**.

ודחינן: מברייתא זו אי אפשר לפשוט, כי **אימא סיפא**, מה שנאמר בסיפא: **אם באו לחשבון**, ואמר לו הישראל "קח תבואה תמורת עבודתך בשבת", **אסור**.

ויש לדייק: **הא סתמא**, שלא באו לחשבון אף בשעת חלוקה, ומתחשבים שוה בשוה — **מותר**.⁽⁸⁾

אלא, מהא מברייתא זו, **ליכא למשמע מינה**.

איבעיא להו, הסתפקו בני הישיבה: **סתמא**, אם לא התנו ביניהם מתחלה, ועשו עבודתם סתם, הגוי בשבת והישראל ביום חול, ועתה באים להתחלק בתבואות השדה שוה בשוה, ואינם מתחשבים יום תמורת יום, והישראל אינו אומר לו "טול חלקך בשבת ואני בחול" — **מאי?** האם הותר באופן זה, היות ולא נדברו ביניהם שבת תמורת חול, ואינם מחשבים שבת תמורת חול או אסור.

תא שמע, הגמרא פושטת מהדין האמצעי של הברייתא,⁽⁷⁾ שנאמר בה: **אם התנו מתחילה** — **מותר**, ויש לדייק: דוקא באופן

התנו בתחלה [והראב"ד אכן סובר כן, מפני שנראה כהערמה, כיון שבסוף באים לחשבון], ונדייק ש"סתמא" מותר אך ורק בהתנו בתחלה — אבל אם לא התנו בתחלה אסור, אף אם אינם מזכירים יום שבת תמורת יום חול?

כלומר: לפי קושית תוס', אם מזכירים ששבת תמורת חול, לעולם אסור בלי שום הוראת היתר כלל, אף אם התנו בתחלה. ואם לא מזכירים — מותר רק בהתנו — ואם כן נפשטה בעית הגמרא — לאיסור.

ומתריצים: אם התנו בתחילה — בודאי מותר אף אם באים לחשבון.

ועיין ברמב"ן והריטב"א והרא"ה שהקשו על שיטת הראב"ד, למה לא פשטו מהסיפא, כנ"ל.

ועיין בשולחן ערוך יורה דעה הלכות ערלה סימן רצ"ד ובטורי זהב ובשפתי כהן ובביאור הגר"א.

מתחלקים ב"גוף הפירות", אלא ב"זכיות" בשדה ובחלקם בשותפותם, לפי עבודתם ויגיע כפיהם.

7. הקשו התוס': למה לא מדייקים מהרישא של הברייתא, שנאמר בה שאסור לומר: "טול חלקך וכו'" — משמע שאם לא יאמר — מותר?

ומתריצים: מהרישא אי אפשר לדייק, דאין כוונת הברייתא לאסור דוקא אם "אמרו", אלא הברייתא באה להשמיענו ש"אפילו" אם אמרו — אם בתחלה התנו כן — מותר.

[מבואר לפי המהר"ם — וכן משמע בתוס' רבינו אלחנן, ועיין במהרש"א המבאר בדרך אחרת].

וכן תירצו הראב"ד והרמב"ן. ועיין בר"ן שמתרץ בשם הראב"ד באופן אחר.

8. והקשו התוס': מה הראיה מהסיפא, הלא יתכן לומר, שכיון שבאו לחשבון אסור אף אם